

Čo je pamiatkový fond Slovenskej republiky?

(1) **Pamiatkový fond** je súbor hnutelných vecí a nehnuteľných vecí vyhlásených podľa zákona za národné kultúrne pamiatky (ďalej len „kultúrna pamiatka“), pamiatkové rezervácie a pamiatkové zóny.

Za pamiatkový fond sa považujú aj veci, o ktorých sa začalo konanie o vyhlásenie za kultúrne pamiatky, pamiatkové rezervácie a pamiatkové zóny.

(2) **Pamiatková hodnota** je súhrn významných historických, spoločenských, krajinných, urbanistických, architektonických, vedeckých, technických, výtvarných alebo umeleckoremeselných hodnôt, pre ktoré môžu byť veci predmetom individuálnej alebo územnej ochrany.

(3) **Kultúrna pamiatka** je hnutelná vec alebo nehnuteľná vec pamiatkovej hodnoty, ktorá je z dôvodu ochrany vyhlásená za kultúrnu pamiatku. V prípade archeologického nálezu môže byť kultúrnou pamiatkou aj neodkrytá hnutelná vec alebo neodkrytá nehnuteľná vec, zistená metódami a technikami archeologického výskumu.

(4) **Pamiatkové územie** je sídelný územný celok alebo krajinný územný celok sústredených pamiatkových hodnôt alebo archeologických nálezov a archeologických nálezísk, ktorý je z dôvodu ich ochrany vyhlásený za pamiatkovú rezerváciu alebo pamiatkovú zónu.

(5) **Ochranné pásmo** je územie vymedzené na ochranu a usmernený rozvoj prostredia alebo okolia nehnuteľnej kultúrnej pamiatky, pamiatkovej rezervácie alebo pamiatkovej zóny.

(6) **Archeologický nález** je hnutelná vec alebo nehnuteľná vec, ktorá je dokladom o živote človeka

a o jeho činnosti od najstarších dôb, spravidla sa našla alebo sa nachádza v zemi, na jej povrchu alebo pod vodou. Archeologický nález je vlastníctvom Slovenskej republiky. Správcom archeologického nálezov je Pamiatkový úrad SR. Správcom archeologického nálezov môže byť tiež Archeologický ústav SAV alebo múzeum zriadené ústredným orgánom štátnej správy v prípade, ak ide o nález nájdený počas nimi vykonávaného archeologického výskumu. Archeologický výskum môže vykonať len oprávnená osoba na základe oprávnenia vydaného Ministerstvom kultúry SR. Pokiaľ sa archeologický nález nájde mimo výskumu a nálezca ho najneskôr do dvoch pracovných dní ohlásí príslušnému krajskému pamiatkovému úradu, má nálezca nárok na vyplatenie nálezného až do výšky 100 % hodnoty archeologického nálezov, ktorého hodnotu určuje znalecký posudok. Je však zakázané používať detekčné zariadenia ako aj vyzdvíhať archeologické nálezov zistené pomocou detektorov kovov, takéto konanie môže byť posudzované ako trestný čin.

Koprčany, Kostol sv. Margity Antiochijskej

(7) **Archeologické nálezisko** je topograficky vymedzené územie s odkrytými alebo neodkrytými archeologickými nálezmi v pôvodných nálezových súvislostiach.

(8) **Kultúrnu pamiatku** alebo pamiatkové územie môže ministerstvo z vlastného podnetu, na podnet Pamiatkového úradu alebo inej právnickej osoby alebo fyzickej osoby navrhnuť na zápis do Zoznamu svetového dedičstva za podmienok ustanovených v medzinárodnej zmluve. V súčasnosti je v Zozname svetového dedičstva päť slovenských lokalít reprezentujúcich kultúrne dedičstvo: Banská Štiavnica a technické pamiatky okolia, Levoča, Spišský hrad a pamiatky okolia, Vlkolíneč, historické jadro mesta Bardejov a Drevené chrámy slovenskej časti karpatského oblúka.

(9) Kultúrne pamiatky a pamiatkové územia sú evidované v **Ústrednom zozname pamiatkového fondu**, ktorý poskytuje základné údaje pre ich ochranu na území celej Slovenskej republiky.

(10) **Nález** je vec pamiatkovej hodnoty, ktorá sa nájde výskumom, pri stavebnej alebo inej činnosti a to v zemi, pod vodou alebo v hmote historickej stavby.

Prečo chránime pamiatkový fond – čo je predmetom ochrany?

Aj keď si to zväčša neuvedomujeme, kultúrne dedičstvo, pamiatkový fond alebo kultúrne pamiatky sprevádajú každého z nás a predstavujú pre väčšinu z nás veľmi dôležitú súčasť života. Kultúrne dedičstvo je potrebné chrániť a zveľaďovať, pretože je dokladom historických koreňov každého národa a každej komunity. Pokiaľ sa zničí väzba na tieto korene, stratí národ či komunita dôkazy svojej historickej kontinuity v čase i v priestore. Preto je ochrana kultúrneho dedičstva deklarovaná ako verejný záujem a je zakotvená aj v Ústave Slovenskej republiky (čl. 44, ods. 2: „Každý je povinný chrániť a zveľaďovať životné prostredie a kultúrne dedičstvo“).

Zachované zhmotnené dedičstvo po minulých generáciách nám dáva do rúk pomyselnú štafetu od našich predkov, ktorú budeme odovzdávať ďalej našim potomkom. To, čo nebude zničené a bude schopné sprostredkovať autentické, neskreslené informácie o živote, duchovnej, kultúrnej a hospodárskej vyspelosti v minulosti našej spoločnosti, závisí od každého z nás. Aj keď sme z právneho hľadiska často výhradnými vlastníkmi tej-ktorej časti kultúrneho dedičstva, z časového hľadiska ju spravujeme iba na prechodný čas. Preto máme nielen právnu zodpovednosť, ale aj morálnu povinnosť starať sa o kultúrne pamiatky.

Pamiatkový fond je **výberovou skupinou pamiatkových území, hnutelných a nehnuteľných vecí** ako významných dokladov historického vývoja spoločnosti, jej spôsobu života a prostredia od najstarších čias po súčasnosť. Je prejavom tvorivej práce človeka v rôznych odboroch ľudskej činnosti a pre jeho urbanistické, architektonické, historické, ume-

lecké, vedecké a iné hodnoty je potrebné chrániť ho ako **pamiatkové rezervácie, pamiatkové zóny, kultúrne pamiatky a archeologické nálezy a náleziská**. Táto výberová skupina je súčasťou kultúrneho dedičstva, ktoré je súborom všetkých historických a kultúrnych hodnôt vytvorených predchádzajúcimi generáciami bez ohľadu na čas a miesto ich vzniku. Pamiatkové rezervácie, pamiatkové zóny, hnutelné a nehnuteľné kultúrne pamiatky sú zapísané a evidované v Ústrednom zozname pamiatkového fondu Slovenskej republiky, pričom päť lokalít s mimoriadne významnými pamiatkovými hodnotami je zapísaných aj v Zozname svetového a kultúrneho dedičstva UNESCO.

V našom okolí je mnoho cenných stavieb – hradov, kaštieľov, kostolov, kaplniek, ale i meštianskych domov alebo ľudových chalúp. Medzi pamiatky patria aj priemyselné areály a výrobné objekty, sklady, mosty, vodné nádrže, ale aj ruiny, náhrobné kamene a pomníky, často zabudnuté a prerastené kríkmi. Patria sem aj rôzne iné artefakty a pozostatky činnosti človeka, zistené pri terénnych prácach a pri archeologických výskumoch, taktiež prícestné kaplnky či kríže so skupinou stromov, fontány, parky alebo zemné valy, zaniknuté hradiská, pohrebiská atď. Informáciu o tom, ktoré z nich sú súčasťou pamiatkového fondu, je možné získať na Pamiatkovom úrade SR, ktorý vedie ich zoznam.

Základným znakom **nehnuteľnej kultúrnej pamiatky** je jej hmotná podstata ako architektonického, stavebného, technického alebo výtvarného diela. Nehnuteľná kultúrna pamiatka je daná svojou hmotovou skladbou a jedinečným riešením usporiadania jednotlivých hmôt a priestorov. Má konkrétne konštrukčné, technické a prípadne aj výtvarné riešenie, ktoré je súčasťou jej hodnôt. K hmotnej podstate pamiatky patria nielen pôvodné murivá, klenby, krov, stropy, podlahy, schodiská, kamenné a iné architektonické, umeleckoremeselné a výtvarné historické detaily, ale aj omietky, maľby a nátery, výplne okien a dverí, zábradlia a ostatné remeselné doplnky – zámky, kľučky, pánty a pod. Súčasťou pamiatkových hodnôt môže byť aj technické vybavenie objektu – vykurovací systém, odvodnenie, výťahy a pod.

K **pamiatkovým hodnotám** patrí nielen bezprostredné historické prostredie pamiatok. Súčasťou pamiatkového fondu sú aj pamiatkové územia. Ich základným znakom je zachovanosť priestorového a pôdorysného usporiadania t. j. ich **urbanisticko-architektonická štruktúra**. Ochrana územia s uceleným historickým sídelným usporiadaním a s veľkou

Hervartov, Kostol sv. Františka Asisského

koncentráciou nehnuteľných kultúrnych pamiatok je zabezpečovaná formou vyhlásenia pamiatkovej rezervácie, územia s historickým sídelným usporiadaním formou pamiatkovej zóny. Nástrojom na zabezpečenie účinnej ochrany prostredia a okolia kultúrnej pamiatky alebo pamiatkového územia je ochranné pásmo, pričom ochranné pásmo samo osebe nemusí vykazovať priame pamiatkové hodnoty.

Základným znakom **hnutelnej kultúrnej pamiatky** je jej hmotná podstata výtvarného, umeleckoremeselného alebo technického diela. Estetické hodnoty hnutelnej pamiatky sú rovnako významné ako jej funkčné využitie. Pri výtvarných dielach dominuje ideová a estetická stránka diela, umeleckoremeselná produkcia zasa spĺňa väčšinou aj úžitkovú funkciu, pri technických dielach nie je podstatné estetické hľadisko, významnou hodnotou je najmä konštrukčná alebo technologická jedinečnosť a zachovaná funkčnosť. Pamiatkový fond hnutelných pamiatok obsahuje v prevažnej väčšine cirkevné predmety tvoriace mobiliár sakrálnych objektov. Sú to napr. obrazy, sochy a reliéfy predstavujúce náboženské námety, a to buď vo forme samostatných predmetov alebo ako súčasť oltárov, kazateľníc, organov, lavíc, teda zariadenia objektu. Za osobitne hodnotné možno označiť najmä vzácne zachované súbory, ktoré tvoria slohovo a výrazovo jednotný mobiliár. Do tohto fondu patria aj drobné liturgické predmety, ktoré slúžia priamo pri náboženských obradoch – kalichy, cibóriá, monštrancie, svietniky, krížiky a pod.

Všetky druhy a typy kultúrnych pamiatok, ale aj pamiatkové územia, archeologické nálezy a náleziská vypovedajú o prostredí a dobe svojho vzniku.

Ako chránime pamiatkový fond – ktoré zákony upravujú jeho ochranu?

Základným právnym predpisom usmerňujúcim činnosť vlastníkov, orgánov a organizácií štátnej správy a samo-správy, ako aj všetkých fyzických a právnických osôb pri nakladaní s pamiatkovým fondom je Zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu z 19. decembra 2001 v znení neskorších predpisov (zákon č. 479/2005 a zákon č. 208/2009).

Ochrana pamiatkového fondu sa okrem tohto základného zákona riadi najmä nižšie uvedenými právnymi predpismi Slovenskej republiky:

1. Vyhláška Ministerstva kultúry SR č.16/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o ochrane pamiatkového fondu.
2. Ústavný zákon Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky č. 21/1991 Zb. Listina základných ľudských práv a slobôd.
3. Ústavný zákon SNR č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky najmä preambula čl. 11, 20 ods. 1, 3 a 4, čl. 44 ods. 2 a 3, čl. 46 ods. 2 a 3, čl. 51, 67, 123, 127, 152 ods. 4.

4. Zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok).
5. Zákon NR SR 206/2009 Z. z. z 28. apríla 2009 o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov.
6. Vyhláška Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. 342/1998 Z. z. o odbornej správe zbierkových múzejných predmetov a galerijných zbierkových predmetov.
7. Zákon č. 183/2000 Z. z. o knižniciach, o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 27/1987 Zb. o štátnej pamiatkovej starostlivosti a o zmene a doplnení zákona č. 68/1997 Z. z. o Matici slovenskej.
8. Zákon NR SR č. 395/2002 o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov.
9. Zákon NR SR č. 216/2007, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 515/2003 Z. z.
10. Zákon č. 207/2009 Z. z. (o podmienkach vývozu a dovozu predmetu kultúrnej hodnoty a o doplnení zákona č. 652/2004 Z. z. o orgánoch štátnej správy v colníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).
11. Vyhláška MV SR č. 628/2002 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov.
12. Vyhláška MV SR č. 242/2007, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MV SR č. 628/2002 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov v znení vyhlášky č. 251/2005 Z. z.
13. Zákon č. 200/1994 Z. z. o Komore reštaurátorov a o výkone reštaurátorskej činnosti jej členov.
14. Zákon č. 138/1992 Zb. o autorizovaných architektoch a autorizovaných stavebných inžinieroch v znení neskorších predpisov.
15. Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov.
16. Zákon č. 479/2005 Zb. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
17. Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov, najmä § 127 ods. 1 a 3, § 128, § 135, § 417 a nasl. § 420 až § 423, § 438.
18. Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.
19. Zákon č. 40/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov, najmä § 247, § 249, § 257, § 258.
20. Oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. 159/1991 Zb. o dojednaní Dohovoru o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva.
21. Zákon č. 91/2001 Deklarácia Národnej rady SR o ochrane kultúrneho dedičstva.

22. Zákon 100/2002 Z.z. o ochrane a rozvoji územia Banskej Štiavnice a okolia.
23. Zákon 176/2002 Z.z. o ochrane a rozvoji územia Bardejov.
24. Európsky dohovor o kultúrnom dedičstve č. 290/1990 Z. z.
25. Európsky dohovor o ochrane archeologického dedičstva č. 344/2001 Z. z.

Úplné znenia predpisov je možné vyhľadať aj na webovej stránke Ministerstva spravodlivosti SR, časti JASPI – Jednotný automatizovaný systém právnych informácií: <http://jaspi.justice.gov.sk/>.

Z uvedených právnych predpisov vyplýva pre každého povinnosť starať sa o kultúrne dedičstvo. Právne predpisy pre ochranu a využívanie kultúrnych pamiatok zároveň určujú pre vlastníkov, správcov a užívateľov aj spôsob starostlivosti o kultúrne pamiatky, povinnosť na vlastné náklady sa starať o kultúrne pamiatky, o ich zachovanie, údržbu, chrániť ich pred poškodením, ohrozením či znehodnotením a povinnosť počínať si tak, aby nedošlo k nepriaznivým zmenám stavu kultúrnych pamiatok alebo ich prostredia a k ohrozeniu ich zachovania.

Ochrana pamiatkového fondu je verejným záujmom, preto štát na jej zabezpečenie okrem vyššie uvedených legislatívnych nástrojov uplatňuje aj inštitucionálne nástroje. To znamená, že na uskutočňovanie a ochranu tohto verejného záujmu má zriadené **špecializované orgány štátnej správy** – Pamiatkový úrad SR Bratislava (ďalej iba „PÚ SR“) s celoslovenskou pôsobnosťou a krajské pamiatkové úrady (ďalej iba „KPÚ“) v jednotlivých krajských mestách a v niektorých ďalších lokalitách s nadpriemernou sústredenosťou kultúrnych pamiatok alebo pamiatkových území. Ústredným orgánom štátnej správy v oblasti ochrany pamiatkového fondu je Ministerstvo kultúry SR a jeho špecializovaná zložka na vykonávanie štátneho pamiatkového dohľadu – Pamiatková inšpekcia.

Ako sa tvorí pamiatkový fond?

Nehnuteľnú alebo hnuteľnú vec s pamiatkovými hodnotami vyhlasuje za kultúrnu pamiatku PÚ SR na základe podkladu KPÚ alebo z vlastného podnetu, a to rozhodnutím v správnom konaní. Účastníkom správneho konania je vlastník predmetnej veci a pri nehnuteľnom objekte aj obec, na území ktorej sa tento objekt nachádza. Pri nehnuteľnej kultúrnej pamiatke môže PÚ SR vyhlásiť rozhodnutím aj jej ochranné pásmo. Pamiatkovú zónu vyhlasuje na základe návrhu PÚ SR rozhodnutím Ministerstvo kultúry SR. Pamiatkovú rezerváciu vyhlasuje na návrh Ministerstva kultúry SR nariadením Vláda Slovenskej republiky.

Dôležité je upozorniť na skutočnosť, že vec je chránená podľa zákona už od začatia správneho konania, nie až nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia.

Pri vzniku nových skutočností zname- najúcich zánik pamiatkových hodnôt ale- bo vo verejnom záujme môže príslušný orgán, ktorý vyhlásil tú-ktorú časť pamiat- kového fondu, svoje rozhodnutie zmeniť, alebo aj zrušiť.

Proces vyhlasovania veci za súčasť pa- miatkového fondu začína podnetom, kto- rý môže podať každá fyzická a právnická osoba, pokračuje jeho odborným po- súdením v príslušných komisiách a inš- titúciách, spracovaním odborného pod- kladu a je zavŕšený vydaním rozhodnutia kompetentného úradu. Pri zmene a zru- šení vyhlásenia je postup primerane rovnaký. Spôsob tvorby pamiatkového fondu je presne uvedený v § 15 až § 21 pamiatkového zákona.

Častá, Hrad Červený Kameň

Ako postupovať pri obnove nehnuteľnej kultúrnej pamiatky?

Základné kroky vlastníka kultúrnej pamiatky pri plánovanej obnove

Pred začatím obnovy je vlastník kultúrnej pamiatky (resp. ním poverený zástupca) povinný krajskému pamiatkovému úradu (KPÚ) predložiť **žiadosť o rozhodnutie k zámeru obnovy**.

Požiadavka predložiť zámer vopred je formulovaná s úmyslom vylúčiť prípravu takej obnovy, ktorá je nezlučiteľná s ochranou pamiatkových hodnôt. Plánované využitie musí zohľadňovať existujúcu kapacitu pamiatky a rešpektovať jej hodnoty.

Vlastník spracováva žiadosť v zmysle § 32 pamiatkového zákona.

Súčasť žiadosti podľa § 32 ods. 3

Zámer obnovy, ktorý obsahuje:

- identifikačné údaje o kultúrnej pamiatke,
- majetkovoprávne údaje o kultúrnej pamiatke,
- plánované budúce využitie kultúrnej pamiatky (s ohľadom na jej kapacitu a hodnoty!)
- uvedenie predpokladaných zmien kultúrnej pamiatky.

KPÚ

1. KPÚ v rozhodnutí o zámere určí podmienky vykonania obnovy, kde uvedie:

(KPÚ vedie správne konania a vydáva rozhodnutia v zmysle zákona č.71/1967 o správnom konaní.)

- prípusnosť predpokladaných prác z hľadiska záujmov chránených zákonom,
- podmienky, za ktorých možno tieto práce pripravovať a vykonávať tak, aby sa kultúrna pamiatka neohrozila, nepoškodila alebo nezničila,
- či je možné pripravovať túto obnovu iba na základe osobitných výskumov a inej prípravnej a projektovej dokumentácie.

2. KPÚ vydá osobitné záväzné stanovisko o každej prípravnej, projektovej a výskumnej dokumentácii.

(Projektovú dokumentáciu a každú jej zmenu v priebehu spracovania je vlastník povinný prerokovať s KPÚ.)

3. Vo všetkých druhoch ďalšieho konania (stavebné, územné, kolaudačné, o zmene stavby, o odstránení nehnuteľnosti atď.) **rozhoduje stavebný úrad na základe záväzného stanoviska KPÚ.**

4. V priebehu obnovy vykonáva KPÚ štátny pamiatkový dohľad. Zistené nedostatky oznámi stavebnému úradu.

Ak ich následkom môže dôjsť k ohrozeniu, poškodeniu alebo zničeniu hodnôt pamiatky alebo pamiatkového územia, alebo ak ide o rozpor s vydaným rozhodnutím alebo záväzným stanoviskom, KPÚ rozhodnutím práce na obnove zastaví. (§ 102 zák. č. 50/1976 Zb., § 32 ods. 13 pamiatkového zákona).

5. Ak dôjde v priebehu prác k nepredvídanému nálezu,

ten treba ohlásiť a práce ktoré by mohli nález ohroziť, sa musia zastaviť až do vydania rozhodnutia KPÚ, ktorý rozhodne o postupe do troch pracovných dní od oznámenia nálezu.

Vlastník

1. a) Ak vlastník súhlasí s rozhodnutím, môže dať vypracovať prípravnú a projektovú dokumentáciu.

1. b) Ak vlastník nesúhlasí, postupuje podľa poučenia v rozhodnutí.

1. c) Zohľadní pri svojom zámere podmienky určené KPÚ a môže dať vypracovať prípravnú a projektovú dokumentáciu.

2. Žadá spracovanie výskumov a prípravnej a projektovej dokumentácie oprávneným osobám (podľa § 32 ods. 8).

3. Spracovaný výskum a/alebo každú prípravnú a projektovú dokumentáciu predloží vlastník na vydanie záväzného stanoviska KPÚ.

4. Na základe rozhodnutia stavebného úradu o projekte vlastník môže začať realizovať obnovu.

5. Ak vlastník nesúhlasí s rozhodnutím, postupuje podľa poučenia v rozhodnutí.

6. Proti rozhodnutiu o zastavení prác sa vlastník môže odvolať, ale odvolanie nemá odkladný účinok, to znamená, že zastavenie prác sa musí vykonať.

7. Po skončení obnovy vlastník odovzdá 1 vyhotovenie dokumentácie realizovanej obnovy do KPÚ.

Poznámka: Podmienky sa týkajú celej nehnuteľnosti vrátane dispozičného riešenia, povrchov stien, klenieb, stropov a podláh, umelecko-remeselných výrobkov a výtvarných prvkov, strešnej krytiny, krovovej konštrukcie atď. – podľa individuálnych pamiatkových hodnôt kultúrnej pamiatky. O tom, ktoré súčasti a prvky objektu prípadne nie sú predmetom pamiatkovej ochrany, rozhoduje KPÚ.

Ako postupovať pri úprave nehnuteľnosti v pamiatkovom území a ochrannom pásme?

Základné kroky vlastníka nehnuteľnosti, ktorá nie je kultúrnou pamiatkou, ale nachádza sa v pamiatkovom území alebo ochrannom pásme

Rozhodnutie KPÚ k úprave nehnuteľnosti je povinný vyžiadať si vlastník nehnuteľnosti, ktorá nie je kultúrnou pamiatkou, ale sa nachádza v pamiatkovej rezervácii, v pamiatkovej zóne alebo v ochrannom pásme pamiatkového územia alebo kultúrnej pamiatky.

K žiadosti o rozhodnutie o zámere úpravy nehnuteľnosti v pamiatkovom území alebo v ochrannom pásme priloží vlastník zámer úpravy nehnuteľnosti. Žiadosť spracováva vlastník v zmysle § 32 pamiatkového zákona.

Súčasťou žiadosti podľa § 32 ods. 6

Zámer úpravy nehnuteľnosti, ktorý obsahuje:

- údaje o nehnuteľnosti,
- majetkovoprávne údaje o nehnuteľnosti,
- plánované využitie nehnuteľnosti,
- špecifikáciu predpokladaných plošných a priestorových zmien.

KPÚ v rozhodnutí určí prípustnosť zámeru a podmienky vykonania úprav nehnuteľnosti v pamiatkovom území a v ochrannom pásme, najmä:

- zásady objemového členenia, výškového usporiadania, architektonického riešenia exteriéru nehnuteľnosti,
- či úpravy nehnuteľnosti možno vykonať iba na základe prípravnej a projektovej dokumentácie.

Ďalšie kroky vlastníka sú zhodné s krokmi vlastníka pri obnove nehnuteľnej kultúrnej pamiatky (body č. 1 až 7).

Poznámka: 1. Podmienky vykonania úprav sa týkajú vonkajšieho výrazu nehnuteľnosti a jej pôsobenia v pamiatkovo chránenom prostredí s dôrazom na ochranu, prípadne na rehabilitáciu jeho hodnôt.

Ako postupovať pri zámere premiestniť kultúrnu pamiatku?

Premiestnenie kultúrnej pamiatky upravuje § 24 zákona. **Hnuteľnú aj nehnuteľnú kultúrnu pamiatku** alebo jej súčasť možno premiestniť iba na základe rozhodnutia KPÚ.

Rozhodnutie KPÚ sa nevyžaduje **pri dočasnom premiestnení** hnuteľnej pamiatky, na ktoré nie je potrebná odborná demontáž (napr. dočasné prenesenie kalicha z farského kostola do filiálneho, dočasné umiestnenie voľne stojacej sochy na oltár a pod.) Vlastník si však musí vyžiadať rozhodnutie KPÚ v prípade dočasného premiestnenia hnuteľnej pamiatky, ktoré si vyžaduje odbornú demontáž (napr. premiestnenie oltára do ateliéru s cieľom reštaurovania).

V prípade **trvalého premiestnenia** hnuteľnej pamiatky z verejne prístupného miesta a v prípade premiestnenia nehnuteľnej pamiatky vyžaduje zákon od KPÚ prerokovanie, resp. vyjadrenie obce.

Rozhodnutie o premiestnení si od KPÚ vyžiada vlastník, resp. jeho oprávnený zástupca.

V žiadosti o premiestnenie kultúrnej pamiatky (ďalej iba „pamiatka“) je potrebné uviesť:

- základné údaje o pamiatke;
- či ide o dočasné alebo trvalé premiestnenie, v prípade dočasného premiestnenia termín, dokedy má byť pamiatka premiestnená;
- či ide o premiestnenie celej pamiatky alebo iba jej súčasti, ak súčasti, tak ktorej;
- presný adresný údaj súčasného aj budúceho umiestnenia, pri nehnuteľnej pamiatke vrátane parcelných čísiel;
v prípade, že sa pamiatka má premiestniť s cieľom reštaurovania do ateliéru, presný adresný údaj ateliéru;
- údaje o osobe, ktorá bude zodpovedať za pamiatku v čase jej premiestnenia (reštaurátor, správca objektu, kde bude pamiatka uložená a pod.).

K žiadosti treba priložiť:

- doklady potvrdzujúce oprávnenie žiadateľa nakladať s pamiatkou – list vlastníctva, v prípade zastupujúceho žiadateľa splnomocnenie vlastníka; pokiaľ list vlastníctva nie je založený (stáva sa to napr. pri exteriérových sochárskych dielach), je potrebné priložiť overené čestné vyhlásenie žiadateľa, resp. štatutárneho zástupcu o vlastníctve pamiatky a oprávnení s ňou nakladať; v prípade hnuteľných pamiatok, pokiaľ sa vyskytnú nejasnosti alebo pochybnosti o vlastníctve, KPÚ si vyžiada aj doklad o vlastníctve objektu, v ktorom je uložená hnuteľná pamiatka;
- pri nehnuteľných pamiatkach kópiu katastrálnej mapy s vyznačením miesta súčasného umiestnenia pamiatky a v prípade premiestnenia v exteriéri aj s vyznačením miesta plánovaného umiestnenia.

Ak vlastník zistí, že z objektívnych dôvodov nie je možné dodržať termín dočasného premiestnenia, že je nutné zmeniť miesto umiestnenia, resp. pri ďalších podobných zmenách je povinný vyžiadať si nové rozhodnutie KPÚ.

Ako postupovať pri zámere reštaurovať kultúrnu pamiatku?

Reštaurovanie kultúrnej pamiatky alebo jej častí je osobitným druhom obnovy. Reštaurovaním sa obnovujú spravidla pamiatky výtvarnej alebo umeleckoremeselnej povahy, predmetom reštaurovania však môžu byť napr. aj historické omietky, kamenné architektonické články a pod. O tom, či pôjde o reštaurátorskú obnovu, rozhoduje KPÚ.

Reštaurátorský výskum, reštaurátorskú dokumentáciu a reštaurovanie môže vykonávať len fyzická osoba, ktorá má odbornú spôsobilosť podľa zákona č. 200/1994 Z. z. § 5 ods. 2 písm. a) – d) o Komore reštaurátorov. (Zoznam týchto osôb aj s ich špecializáciami sa nachádza na stránke komory www.restauro.sk, prípadne na požiadanie ho poskytne aj príslušný KPÚ.)

Reštaurovanie môže vlastník pripravovať iba na základe **predchádzajúceho rozhodnutia KPÚ** o zámere reštaurovania.

Vlastník je povinný KPÚ predložiť **žiadosť o rozhodnutie k zámeru reštaurovať**.

Vlastník spracováva žiadosť v zmysle § 33 pamiatkového zákona.

Súčasť žiadosti podľa § 33 ods. 3

Zámer na reštaurovanie, ktorý obsahuje:

- údaje o kultúrnej pamiatke,
- údaje o vlastníkovi,
- vymedzenie reštaurátorského zásahu,
- odôvodnenie reštaurátorského zásahu.

1. KPÚ v rozhodnutí o zámere na reštaurovanie určí:

- druh reštaurátorskej dokumentácie,
- rozsah reštaurátorských výskumov,
- druh a rozsah reštaurátorských prác,
- podmienky vykonávania reštaurátorských prác.

2. Reštaurátorská dokumentácia je súčasťou reštaurovania a spracováva sa v dvoch stupňoch:

- návrh na reštaurovanie, ktorý obsahuje aj správu z reštaurátorského výskumu;
- dokumentácia vykonaných reštaurátorských prác.

Kroky vlastníka

1. a) Ak vlastník súhlasí s rozhodnutím, zadá vykonanie výskumov a spracovanie návrhu odborne spôsobilej osobe.

1. b) Ak vlastník nesúhlasí, postupuje podľa poučenia v rozhodnutí.

1. c) Pri svojom zámere zohľadní podmienky určené rozhodnutím a môže zadať vykonanie výskumov a spracovanie návrhu odborne spôsobilej osobe.

2. Spracovaný výskum a prípravnú reštaurátorskú dokumentáciu predloží vlastník na vydanie rozhodnutia KPÚ.

3. KPÚ vydáva rozhodnutie o každom stupni reštaurátorskej dokumentácie zvlášť.
Po predložení návrhu **KPÚ vydá rozhodnutie o návrhu na reštaurovanie.**

4. V priebehu reštaurovania vykonáva KPÚ **štátny pamiatkový dohľad.** Jedno vyhotovenie návrhu na reštaurovanie si KPÚ ponecháva na vykonávanie pamiatkového dohľadu.
Ak sa zistia nové skutočnosti alebo nedostatky, v dôsledku ktorých môže dôjsť k ohrozeniu, poškodeniu alebo zničeniu hodnôt pamiatky, KPÚ rozhodnutím zastaví dotknuté práce.

5. **Ak dôjde v priebehu prác k nepredvídanému nález, práce sa musia zastaviť do vydania rozhodnutia KPÚ,** ktoré rozhodne o postupe do troch dní od oznámenia nálezu.

3. a) Na základe súhlasného rozhodnutia KPÚ k návrhu na reštaurovanie vlastníka môže zadať reštaurovanie odborne spôsobilej osobe, reštaurátorovi spĺňajúcemu podmienky podľa § 5 ods. 2 zákona NR SR č. 200/1994 Zb. o Komore reštaurátorov.

3. b) Ak vlastníka nesúhlasí so znením alebo s podmienkami určenými v rozhodnutí, postupuje podľa poučenia v rozhodnutí.

4. Proti rozhodnutiu o zastavení prác sa vlastníka môže odvolať, ale odvolanie nemá odkladný účinok, to znamená, že zastavenie prác sa musí vykonať.

5. V prípade nálezu musí reštaurátorské práce zastaviť zodpovedný reštaurátor a nález oznámiť KPÚ.

6. Po skončení reštaurovania je vlastníka povinný predložiť do 60 dní dokumentáciu vykonaných reštaurátorských prác KPÚ.

Ďalšie usmernenia vyplývajúce z platných právnych predpisov:

- Akýkoľvek stupeň projektovej dokumentácie pre obnovu kultúrnej pamiatky môže podľa zákona o autorizovaných architektoch a stavebných inžinieroch vykonávať len architekt s oprávnením na vykonávanie odborných činností vo výstavbe v kategórii pozemných stavieb.
- Dokumentáciu k reštaurovaniu, t. j. Návrh na reštaurovanie a Dokumentáciu vykonaných reštaurátorských prác spracováva odborne spôsobilý reštaurátor, člen Komory reštaurátorov Slovenska s príslušnou špecializáciou reštaurovania.
- Ďalšie podrobnosti o vykonávaní reštaurátorských prác a reštaurátorskej dokumentácii ustanovuje vykonávacia vyhláška MK SR č. 16/2003 Z. z. k pamiatkovému zákonu.
- Charakter a obsah dokumentácie sa okrem toho musí riadiť Metodickými podkladmi k štruktúre a kritériám reštaurátorskej dokumentácie, ktoré prostredníctvom Komory reštaurátorov obdržali všetci jej členovia.

Povinnosti vlastníka pri predaji a kúpe kultúrnej pamiatky

Pri predaji kultúrnej pamiatky musí vlastník rešpektovať **predkupné právo štátu na kúpu kultúrnej pamiatky** (v zmysle § 23). To znamená, že ak zamýšľa predáť kultúrnu pamiatku, je povinný písomne ju ponúknuť na kúpu štátu, zastúpenému

ministerstvom (čiže písomne Ministerstvu kultúry SR). Ak štát ponuku prijme, je ministerstvom určená štátna organizácia povinná do 90 dní odo dňa prijatia ponuky uzavrieť s vlastníkom kultúrnej pamiatky kúpnu zmluvu, ak nie je dohodnuté inak. Ak štát ponuku neprijme do 30 dní odo dňa jej doručenia, to znamená, ak vlastník v tejto lehote nedostane odpoveď alebo dostane zamietavú odpoveď predkupné právo zaniká.

Predať kultúrnu pamiatku do zahraničia nie je možné.

Oznamovacia povinnosť

V zmysle § 28 ods. 2 c) je povinnosťou vlastníka oznámiť zmluvnej strane v prípade prevodu vlastníctva (predaj, darovanie a pod.) že vec, ktorá je predmetom prevodu, je kultúrnou pamiatkou a vzťahuje sa na ňu režim ochrany podľa zákona.

Vlastník kultúrnej pamiatky je povinný oznámiť KPÚ a obci najneskôr do 30 dní každú uskutočnenú zmenu vlastníctva kultúrnej pamiatky. Aj keď to pamiatkový zákon ako povinnosť priamo neukladá, je vhodné túto zmenu nahlásiť aj PÚ SR Bratislava, oddeleniu Ústredného zoznamu, keďže tam sú centrálné evidované kultúrne pamiatky v Ústrednom zozname pamiatkového fondu.

Ak vzniká pochybnosť, či vec je pamiatkou, je potrebné si túto skutočnosť overiť na PÚ SR alebo KPÚ. Pokiaľ nie je vyznačená ěarcha alebo kód ochrany z tohto titulu v liste vlastníctva k nehnuteľnosti, neznamená to automaticky, že nehnuteľnosť nie je kultúrnou pamiatkou, alebo sa nenachádza v chránenom území alebo ochrannom pásme. Je preto vždy vhodné, keď si nadobúdateľ veci overí túto skutočnosť, aby sa predišlo nepotrebným komplikáciám a problémom.

Informácie o tom, či je objekt evidovaný ako národná kultúrna pamiatka, možno získať na webovej stránke PÚ SR www.pamiatky.sk alebo e-mailom na adrese: uzkp@pamiatky.gov.sk.

Ruská Bystrá, Kostol sv. Mikuláša

Kde je možné získať doplňujúce finančné prostriedky na obnovu kultúrnych pamiatok?

Okrem vlastných finančných prostriedkov môže vlastník kultúrnej pamiatky požiadať o príspevky:

A. Zo štátneho rozpočtu

- z rozpočtu MK SR, prostriedky Štátneho fondu Obnovme si svoj dom, Ministerstvo kultúry SR Bratislava, Nám. SNP 33, 813 31 Bratislava, www.culture.gov.sk,
- z rozpočtu Štátneho fondu rozvoja bývania, úver na vytvorenie samostatnej bytovej jednotky so samostatným vchodom.

B. Štrukturálne fondy – Regionálny operačný program

Na obdobie 2007 – 2013 s tým, že realizácia končí v roku 2015. Na základe výzvy môžu vlastníci žiadať o nenávratné finančné prostriedky. Program garantuje MVAR SR a z priorit sa týka pamiatkového fondu Prioritná os č. 3 – Posilnenie kultúrneho potenciálu regiónov a Infraštruktúra cestovného ruchu.

Opatrenie č. 3. 1. Posilnenie kultúrneho potenciálu regiónov

Oprávnené aktivity:

3. 1. 1 Rekonštrukcia, rozširovanie a modernizácia existujúcich pamäťových a fondových inštitúcií (knížnice, múzeá a galérie). Objekt nemusí byť nehnuteľnou kultúrnou pamiatkou (NhKP).
3. 1. 2 Obnova nevyužívaných, resp. nevhodne využívaných stavebných objektov evidovaných v registri NhKP, vo vlastníctve verejného sektora.
3. 1. 3 Cieľ využitia: na kultúrno-spoločenské a osvetové účely v obciach identifikovaných ako tzv. póly rastu (zoznam obcí na www.build.gov.sk a www.nsr.sk).
3. 1. 4 Revitalizácia príľahlých historických parkov v areáli vyššie uvedených nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok (NhNKP).
3. 1. 5 Obstaranie vybavenia vrátane informačno-komunikačných technológií.

Opatrenie č. 3. 2. Podpora a rozvoj infraštruktúry cestovného ruchu

Oprávnené aktivity:

Opatrenie sa týka iba tých NhKP, ktoré sa využívajú v kultúrno-poznávacom turizme, nachádzajú sa na území stanovenom Novou stratégiou cestovného ruchu SR do roku 2013, sú definované ako územia s medzinárodným a národným významom a ako územia v regióne vyššej kategórie ako príslušný región (pozri www.economy.gov.sk).

Podrobnejšie a aktuálne informácie – www.build.gov.sk a www.strukturalnefondy.sk.

INTERREG IVC – program medzihraničnej spolupráce (jedine **na propagáciu** kultúrneho dedičstva)

V 2. prioritě Životné prostredie a prevencia voči rizikám je aj podtéma **kultúrne dedičstvo a krajina**. Garantom je MH SR, www.economy.gov.sk.

Oprávnené aktivity:

Výmena skúseností v oblasti ochrany a podpory kultúrneho dedičstva a kultúry, podpora rizík a podpora kultúrnych hodnôt ako potenciál pre ekonomický rozvoj regiónov. Možno organizovať študijné návštevy, spoločné vzdelávania a školenia, výmena zamestnancov, štúdie, správy, analýzy, workshopy, semináre a šírenie informácií.

Oprávnení prijímatelia: verejné orgány a orgány, ktoré sa spravujú verejným právom a sú to orgány zodpovedné za ochranu kultúrneho dedičstva a krajiny.

Ladomírová, Kostol sv. Michala archanjela

1. OPERAČNÝ PROGRAM STREDNÁ EURÓPA (Central Europe)

obdoba INTERREG IVC. Vyžaduje spojenie regiónov či miest troch krajín. (Česká republika, Slovensko, Poľsko, Maďarsko, západná časť Ukrajiny, Slovinsko, Rakúsko, časť východného Nemecka a severného Talianska).

V Priorite č. 4 – **Zvýšenie konkurencieschopnosti a atraktívnosti miest a regiónov**, Intervencia 4. 3 – **Využívanie kultúrnych zdrojov k zvyšovaniu atraktivity miest a regiónov** je možnosť čerpať finančné prostriedky. Program garantuje MŽP SR.

www.central2013.eu (v anglickom jazyku), www.enviro.gov.sk,

http://www.enviro.gov.sk/servlets/page/868?c_id=5529.

Oprávnené aktivity:

Spolupráca medzi krajinami a ich kultúrnymi inštitúciami, študijné návštevy, spoločné školenia, výmena pracovníkov, spoločné štúdie, semináre, workshopy, publikácie, atď.

Oprávnení prijímatelia:

Partnerstvá národných, regionálnych a lokálnych inštitúcií zapojených krajín a ich oblastí, kultúrne skupiny a nadnárodné organizácie v oblasti kultúry.

2. OPERAČNÝ PROGRAM JUHOVÝCHODNÁ EURÓPA

Garantom projektu je MŽP SR a zapojené sú v ňom Albánsko, Rakúsko, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Rumunsko, Chorvátsko, Macedónsko, Grécko, Maďarsko, Taliansko (iba východné regióny), Srbsko a Čierna Hora, Slovensko, Slovinsko, Turecko (iba západné regióny) a Ukrajina (iba západné regióny).

3. CEZHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA

Samostatné programy spolupráce medzi Slovenskom a Českom, Slovenskom a Rakúskom, Slovenskom a Poľskom, Slovenskom a Maďarskom, a tiež aj Slovenskom, Maďarskom, Rumunskom a Ukrajinou. Garantom programu je MVaRR SR.

Operačný program cezhraničnej spolupráce SR – ČR 2007 – 2013

Prioritná os 1 Podpora sociokultúrneho a hospodárskeho rozvoja cezhraničného regiónu a spolupráce, oblasť podpory 1. 5

Rozvoj cezhraničného turizmu umožňuje rekonštrukciu historických, kultúrnych, technických a prírodných objektov v prospech rozvoja turizmu. Gestorom je MVaRR SR.

Oprávnené aktivity:

Investičné náklady na rekonštrukciu historických objektov s cieľom ich turistického či kultúrneho využitia. Je teda možná rekonštrukcia historických, kultúrnych, technických a prírodných objektov v prospech rozvoja turizmu.

Oprávnení prijímatelia:

Právnické osoby: štát, samospráva a nimi zriadené organizácie, občianske združenia, cirkev a pod.

Podrobnejšie informácie: www.sk-cz.eu.

Iné prostriedky, ktoré prideliuje Úrad vlády SR

a. NÓRSKY FINANČNÝ MECHANIZMUS (NFM)

Úrad vlády SR, Bratislava, Nám. Slobody 1, tel.: 02/5729 5111.

Do roku 2011 sa investuje v prioritnej časti **Zachovanie európskeho kultúrneho...**

Oprávnené aktivity: pozri www.eeagrants.sk Čas realizácie: 30. 4. 2011.

Prijímatelia:

Malí a strední podnikatelia (do 250 zamestnancov, ktorí majú ročný obrat nepresahujúci 50 miliónov eur). Žiadať nemôže samospráva a ani ňou zriadené organizácie!

b. ŠVAJČIARSKY FINANČNÝ MECHANIZMUS

V 1. programe: Bezpečnosť a stabilita reforiem v podprograme Iniciatívy regionálneho rozvoja v okrajových a znevýhodnených regiónoch umožňuje oprávnený projekt na mobilizáciu potenciálu cestovného ruchu, ako sú najmä ekoturistika, športy, kultúrne dedičstvo. Garantom je Úrad vlády SR:

www.sfm.vlada.gov.sk.

Oprávnení prijímatelia:

Predpokladá sa iba štátny a verejný sektor.

C. Nadácie a fondy,

ktoré v spolupráci s domácimi a zahraničnými prispievateľmi podporujú formou grantov rozvoj v oblasti kultúry, umenia a architektúry, životného prostredia, ale aj rozvoj malého a stredného podnikania. Mnohé veľké firmy týmto aktivitami prostredníctvom zamestnanckých projektov prispievajú k obnove kultúrneho dedičstva. U každej nadácie a fondu platia vlastné pravidlá a časové harmonogramy, ktoré je potrebné rešpektovať.

Mohyla generála Milana Rastislava Štefánika na Bradle

- T-Mobile Slovensko, a. s. realizuje časť svojich filantropických aktivít prostredníctvom zamestnaneckého grantového programu T-Mobile pomáha.
- Nadačný fond Tesco Stores SR, a. s. sa sústreďuje na zlepšovanie kvality života ľudí v mestách s Tesco obchodmi v súlade s Plánom zodpovedného susedstva.
- Nadácia VUB podporuje zachovanie kultúrneho dedičstva prostredníctvom zamestnaneckých grantov a partnerských projektov.
- Nadácia Dexia banky Slovensko má okrem iného za cieľ rozvoj, ochranu a zachovanie duchovných a kultúrnych hodnôt.
- Finančná skupina ČSOB realizuje zamestnanecký grantový program, okrem iného zameraný na svojpomocnú obnovu drobných kultúrnych a prírodných pamiatok.

D. Možnosti dotácií z rozpočtu samosprávnych krajov

Banskobystrický samosprávny kraj

VZN Č. 5/2007 na základe ktorého je možné žiadať o dotáciu <http://www.vucbb.sk/ganet/vuc/bb/portal.nsf/pages/707F2046D03EBF57C1256F4300395272>

Bratislavský samosprávny kraj

VZN č. 24/2008 <http://www.region-bsk.sk/clanok/vzn-bsk-c-24-2008-468395.aspx>

Košický samosprávny kraj

VZN č. 3/2006 o poskytovaní dotácií

Nitriansky samosprávny kraj

<http://www.unsk.sk/showdoc.do?docid=3287>

Prešovský samosprávny kraj

VZN 5/2005, novelizované

Trnavský samosprávny kraj

Z rozpočtu býva vyčlenený fond na pamiatky a pamätihodnosti

Žilinský samosprávny kraj

<http://www.regionzilina.sk/showdoc.do?docid=9220>

E. Program EÚ „Kultúra“

Program „Kultúra“ je programom Európskej únie, v ktorom sa v rokoch 2007 – 2013 uvoľní 400 miliónov eur z rozpočtu únie aj na obnovu kultúrneho dedičstva.

Podmienkou je zmluva najmenej **troch** (podprogram Projekty spolupráce) **alebo šiestich štátov** (podprogram Viacročné projekty spolupráce) prostredníctvom organizácií s právnou subjektivitou (aj súkromných), ktoré sú založené na neziskovej báze (múzeá, galérie, nadácie...) a pôsobia aj v oblasti kultúry. Súkromné osoby nemôžu žiadať grant.

Finančná podpora nesmie presiahnuť **50 % rozpočtu** na projekt a musí byť v rozpätí **od 200 000 do 500 000 eur** ročne. Na 50 % finančných zdrojov sa okrem žiadateľa môžu podieľať aj organizácie zo zahraničia, s ktorými sa dohodla spolupráca na projekte.

Cieľom projektu musí byť kultúrna aktivita, napr. sprístupnenie objektu verejnosti a pod.

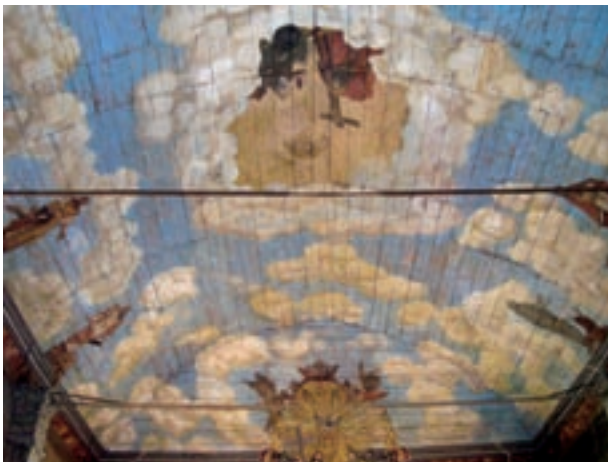
Žiadosti sa podávajú k 1. októbru daného roka. V rámci Slovenska program „Kultúra“ garantuje **Kultúrny kontaktný bod pre Slovensko**, ktorý okrem propagácie programu, poskytuje informácie, pomáha pri spracovaní projektov, má databázu možných zahraničných partnerov a pod.

Kontakt:

Divadelný ústav, Jakubovo námestie 12, 813 57 Bratislava

Natália Cehláriková, tel: +421 2 5263 2871, fax: +421 2 5263 2873,

natalia.cehlarikova@ccp.sk, www.ccp.sk, www.programculture.cz.

Interiér artikulórneho kostola
v Kežmarku

Vademecum vlastníka a správcu hnutelností v sakrálnom objekte

na ich ochranu pred odcudzením, poškodením, nelegálnou zmenou vlastníctva a nepovoleným vývozom

Účelom tejto samostatnej časti príručky je informovať o právach a povinnostiach vlastníkov a správcov hodnotných hnutelností (umelecké diela, umelecko-remeselné a kvalitné remeselné práce), nachádzajúcich sa vo väčšine sakrálnych objektov. Tieto **hodnotné hnutelnosti** rozdeľujeme v zásade na dva hlavné druhy – štátom (zákonom) chránené a štátom (zákonom) nechránené. Najcennejšie, a teda štátom chránené sú veci vyhlásené za **národné kultúrne pamiatky** a zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu. Ostatné hodnotné hnutelnosti sú zahrnuté pod pojem **veci kultúrnej hodnoty**.

Táto príručka sa zaoberá predovšetkým prvou skupinou a oboznamuje vlastníkov a správcov takýchto hnutelností, aké práva a povinnosti majú zo zákona. V niektorých častiach sa však dotýka aj skupiny hodnotných hnutelností, ktoré nie sú národnými kultúrnymi pamiatkami, ale ktoré chrániť a opatrovať je takisto v záujme nielen spoločenskom, ale aj v záujme samotného vlastníka a správcu.

Pre vlastníkov hnutelných kultúrnych pamiatok v sakrálnych objektoch rovnako platia všetky usmernenia vo veci práv a povinností vlastníka, obnovy, reštaurovania, premiestnenia, prevodu vlastníctva a oznamovacej povinnosti, ktoré sú uvedené v predchádzajúcej časti tejto príručky.

Ďalšie usmernenia

EVIDENCIA

Hnutelné kultúrne pamiatky sú centrálné evidované v PÚ SR v Ústrednom zozname pamiatkového fondu. V prvom rade je nevyhnutné, aby vlastníak poznal zverený cirkevný mobiliár. Na tento účel je nevyhnutné protokolárne a preukazne prebrať pri zmene správcu hnutelné vlastníctvo s pamiatkovými hodnotami.

Tvrdošín, Kostol Všetkých svätých

Hronek, evanjelický artikulárny kostol

Pri orientácii, ktoré predmety patria do tejto skupiny, je najlepšou pomôckou materiál, ktorý bol odovzdaný v rokoch 1993 až 1995 proti podpisu každému správcovi sakrálného objektu vtedajším Pamiatkovým ústavom (tzv. Celoplošná fotodokumentácia, realizovaná pamiatkarmi v spolupráci s policajným zborom). Ďalší exemplár tohto materiálu sa nachádza v príslušnom KPÚ. Materiál obsahuje identifikačné listy nielen všetkých hnutelných kultúrnych pamiatok

a ich súčastí nachádzajúcich sa v objekte, ale tiež hodnotných predmetov, ktoré nie sú zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu a teda nie sú kultúrnymi pamiatkami v zmysle zákona. Každý identifikačný list obsahuje fotografiu predmetu a základné identifikačné údaje.

Tieto identifikačné listy by sa mali nachádzať na každej farnosti. Pokiaľ nie sú k dispozícii (terajší správca ich neprevzal, nenašiel alebo ich nemá k dispozícii z iného dôvodu), ale aj z dôvodu aktualizácie informácií, môže si vlastník (správca) údaje o hnutelných kultúrnych pamiatkach, ktoré sú v jeho správe, vyžiadať na príslušnom KPÚ, prípadne na PÚ SR (Odbor štátneho informačného systému).

V záujme skvalitňovania odbornej evidencie je vlastník povinný predložiť hnutelnú kultúrnu pamiatku na výskumné účely (pamiatkový zákon § 12, ods. 1 b) alebo dokumentačné účely (pamiatkový zákon § 28 ods. 2 d), ktoré realizujú v zásade pracovníci PÚ SR alebo KPÚ.

Dôležité upozornenie: Osoby, ktoré plnia úlohy na úseku ochrany pamiatkového fondu, sú povinné preukázať sa služobným preukazom (pamiatkový zákon § 12, ods. 2 a), ak ide o zamestnancov PÚ SR, KPÚ, Ministerstva kultúry SR alebo Pamiatkovej inšpekcie Ministerstva kultúry SR. Pokiaľ ide o iné spolupracujúce osoby, musia sa preukázať občianskym preukazom a písomným poverením na vykonanie výskumnej alebo dokumentačnej úlohy od orgánu, ktorý ich touto úlohou poveril, t. j. PÚ SR, príslušného KPÚ alebo Ministerstva kultúry SR.

ODCUDZENIE

Je potrebné **dostatočné technické zabezpečenie** jednotlivých objektov, v ktorých sa nachádzajú kultúrne pamiatky a veci múzejnej a galerijnej hodnoty. Vhodné je konzultovať tieto

kroky s odborníkom na danú problematiku z Policajného zboru SR.

Vo vlastnom záujme je vhodná aj **priebežná kontrola** zvereného fondu kultúrnych pamiatok.

Vlámanie do objektu a odcudzenie kultúrnej pamiatky alebo aj inej hodnotnej hnutelnej je nevyhnutné okamžite po jeho zistení nahlásiť na príslušnom pracovisku policajného zboru a spísať zápisnicu, pričom je užitočné použiť pre identifikáciu odcudzenej pamiatky jej identifikačný list zo spomínanej Celoplošnej fotodokumentácie. Odcudzenie je nutné bezodkladne oznámiť aj príslušnému KPÚ (pamiatkový zákon, § 28, ods. 3 a).

OHROZENIE, POŠKODENIE

Každé ohrozenie, poškodenie alebo zničenie kultúrnej pamiatky je vlastník povinný bezodkladne **oznámiť KPÚ** (pamiatkový zákon, § 28, ods. 3, pís. a). V prípade ohrozenia (napr. pri požiari, hrozbe zaplavenia objektu) je vlastník oprávnený **premiestniť** kultúrnu pamiatku **okamžite bez povolenia KPÚ** (pamiatkový zákon, § 24, ods. 2), takéto premiestnenie však musí následne oznámiť KPÚ.

V prípade mimoriadnych situácií (ide o situácie podľa § 3 zákona o civilnej ochrane obyvateľstva) je vlastník povinný zabezpečiť hnutelné kultúrne pamiatky v režime osobitnej ochrany v zmysle krízových plánov v spolupráci s príslušnými útvarmi civilnej ochrany. V prípade potreby je povinný zveriť tieto pamiatky do úschovy a umožniť ich uloženie na vopred určenom mieste (§ 28 ods. 2 písm. g/ pamiatkového zákona).

VÝVOZ

Kultúrnu pamiatku alebo jej súčasť nie je možné trvalo vyviezť z územia Slovenskej republiky.

Možný je iba jej **dočasný vývoz** na základe povolenia Ministerstva kultúry SR po predchádzajúcom vyjadrení pamiatkového úradu, najdlhšie na tri roky (najčastejšie ide o dôvod reštaurovania alebo vystavovania). Ministerstvo môže vydanie povolenie viazať na určité podmienky (napr. poisťná zmluva).

Interiér artikulórného kostola v Hronseku

Kežmarok, evanjelický artikulárny kostol

Žiadosť o dočasný vývoz kultúrnej pamiatky predkladá žiadateľ na predpísanom tlačive (tlačivo je možné získať na stránke ministerstva kultúry <http://www.culture.gov.sk/kulturne-dedicstvo/ochrana-pamiatok/formulre> alebo priamo na ministerstve, prípadne ho môže vlastníkovi poskytnúť príslušný KPÚ).

Vlastník je povinný bezodkladne oznámiť vrátenie kultúrnej pamiatky na územie SR pamiatkovému úradu, ktorý overí zhodu vrátenej kultúrnej pamiatky

s pamiatkou vyvezenou a posúdi jej celkový stav (pamiatkový zákon, § 25, ods. 1 – 6).

Veci kultúrnej hodnoty (t. j. predmety, ktoré nie sú vyhlásené za kultúrnu pamiatku a nie sú ani evidovaným zbierkovým predmetom ani knižničným či archívnym dokumentom, ale sú charakterizované kultúrno-historickými hodnotami) možno trvalo vyviezť do zahraničia iba so súhlasom Ministerstva kultúry SR po predchádzajúcom vyjadrení poradného orgánu ministra kultúry SR (Komisia na ochranu súčastí kultúrneho dedičstva, na ktoré sa vzťahuje osobitný právny režim k zahraničiu).

Vlastník, resp. ním splnomocnená osoba žiadajúca o vývoz takejto veci, podáva žiadosť na Ministerstvo kultúry SR, a to najneskôr 30 dní pred uskutočnením vývozu. Žiadosť sa podáva na predpísanom tlačive (tlačivo je možné získať na stránke ministerstva kultúry <http://www.culture.gov.sk/kulturne-dedicstvo/muzea-a-galerie/formulre> alebo priamo na ministerstve). Súčasťou žiadosti je znalecký posudok o hodnote vyvážaného predmetu.

Všetky náležitosti vývozu predmetov kultúrnej hodnoty upravuje novelizovaný **zákon č. 207/2009** o podmienkach vývozu predmetu kultúrnej hodnoty.

PRÁVA VLASTNÍKOV

Vlastník kultúrnej pamiatky má možnosť požiadať obec a ministerstvo o finančný príspevok alebo o poskytnutie štátnej pomoci na zachovanie pamiatkovej hodnoty kultúrnej pamiatky – ak ide o ochranu huteľných kultúrnych pamiatok, ide väčšinou o príspevok na reštaurovanie, ale napríklad aj na elektronický zabezpečovací systém.

Vlastník má právo požiadať krajský pamiatkový úrad o bezplatné poskytnutie odbornej a metodologickej pomoci.

Vlastník má právo aj na primeranú náhradu preukázateľnej ujmy, ktorá mu vznikne aplikáciou pamiatkového zákona, alebo rozhodnutím podľa tohto zákona. (pamiatkový zákon § 28, ods.1).

ADRESÁR

Pamiatkový úrad SR

Cesta na Červený most č. 6, 814 06 Bratislava
tel: +421 2 20 464 111
spoj., +421 2 20 464 105 sekr. GR
fax: +421 2 20 464 100
generálna riaditeľka PÚ SR:
PhDr. Katarína Kosová
e-mail: sekretariat.pusr@pamiatky.gov.sk
www.pamiatky.sk

Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica

Lazovná 8, 975 65 Banská Bystrica
tel: +421 48/24 55 111, fax: +421 48/24 55 855
e-mail: podatelna.bb@pamiatky.gov.sk
riaditeľ: PhDr. Miroslav Sura
tel: 0903 757 755

Pracovisko Banská Štiavnica

Dolná ružová 7, 969 01 Banská Štiavnica
tel: +421 45 24 51 111, fax: +421 45 24 51 855
e-mail: pusrbs@mail.t-com.sk
vedúca: Ing. Lubica Turtáková

Kancelária Kremnica

L. Štúra 679/7, 967 01 Kremnica
tel: + 421 45 24 52 121, fax: + 421 45 24 52 855
e-mail: jarmila.marsalkova@pamiatky.gov.sk

Pracovisko Lučenec

Nám. republiky 26, 984 01 Lučenec
tel: +421 47 24 61 111, fax: + 421 47 24 61 855
e-mail: pulucenec@mail.t-com.sk
vedúci: Ing. Eduard Streška

Krajský pamiatkový úrad Bratislava

Leškova 17, 811 04 Bratislava,
tel: +421 2 204 89 111
e-mail: kpuba@stonline.sk
riaditeľ: PhDr. Peter Jurkovič
tel: 0903 727 705

Krajský pamiatkový úrad Košice

Hlavná 25, 040 01 Košice,
tel: +421 55 24 55 111, fax: +421 55 24 55 855
e-mail: portal@stonline.sk
riaditeľka: Ing. Kristína Markušová
tel: 0903/256 704

Pracovisko Rožňava

Betliarska 6, 048 01 Rožňava,
tel: +421 58 24 51 111, fax: +421 58 24 51 855
e-mail: pamiatkovyuradroznavna@stonline.sk
vedúca: Ing. arch. Eva Šmelková

Pracovisko Spišská Nová Ves so sídlom v Levoči

Nám. Majstra Pavla 41, 054 01 Levoča
tel: +421 53 24 52 128, fax: +421 53 24 52 855
e-mail: pusnv@stonline.sk
vedúca: Ing. arch. Zuzana Majerová

Krajský pamiatkový úrad Nitra

Námestie Jána Pavla II. 8, 949 01 Nitra
tel: +421 37 24 51 111, fax: +421 37 24 51 855
e-mail: podatelna.nr@pamiatky.gov.sk
riaditeľka: Ing. Anna Valeková
tel: 0903 256 702

Pracovisko Topoľčany

Kukučínova 30, 955 01 Topoľčany
tel: +421 38 24 51 122, fax: +421 38 24 51 855
e-mail: podatelna.to@pamiatky.gov.sk
vedúca: Ing. arch. Eva Gažiová

Kancelária v Komárne

Senný trh 6, 945 01 Komárno
tel: +421 35 24 52 121, fax: +421 35 24 52 855
e-mail: imrich.toth@pamiatky.gov.sk
vedúci: Mgr. Imrich Tóth

Krajský pamiatkový úrad Prešov

Hlavná 115, 080 01 Prešov,
tel: +421 51 24 52 812, fax: +421 51 24 52 855
e-mail: pupo@stonline.sk
riaditeľka: PhDr. Mária Poláková
tel: 0903 966 372

Pracovisko Levoča

Nám. Majstra Pavla 41, 054 01 Levoča,
tel: +421 53 24 52 111, fax: +421 53 24 52 855
e-mail: levoca@stonline.sk
vedúci: JUDr. Mgr. Gabriel Lukáč

Pracovisko Poprad

Sobotské nám. 1735/16
058 01 Poprad-Spišská Sobota,
tel: +421 52 24 51 111, fax: +421 52 24 51 855
e-mail: pupoprad@stonline.sk
vedúca: Ing. arch. Iveta Bujnová

Krajský pamiatkový úrad Trenčín

Hviezdoslavova 1, 911 01 Trenčín
tel: +421 32 24 551 111
fax.: +421 32 24 51 855
e-mail: podatelna.tn@pamiatky.gov.sk
riaditeľka: PhDr. Eva Gazdíková
tel: 0903 460 095

Pracovisko Prievidza

Ul. J. Červeňa 34, 971 73 Prievidza
tel: +421 46 24 51 111, fax: +421 46 24 51 855
e-mail: bojnice@mail.t-com.sk
vedúca: Ing. Mária Dvončová

Krajský pamiatkový úrad Trnava

Kollárova ulica 8, 917 01 Trnava
tel: +421 33 24 52 111, fax: +421 33 24 52 855
e-mail: kputrnava@stonline.sk
riaditeľka: Ing. arch. Gabriela Kvetanová
tel: 0903 256 701

Krajský pamiatkový úrad Žilina

Mariánske nám.19, 010 01 Žilina
tel: +421 41 24 52 111, fax: +421 41 24 52 855
e-mail: kpuza@mail.t-com.sk
riaditeľ: Ing. Miloš Dudáš, PhD.
tel: 0903 256 703

Pracovisko Martin

S. H. Vajanského 1, 036 01 Martin
tel: +421 43 24 52 111, fax: +421 43 24 52 855
e-mail: pumt1@stonline.sk
vedúci: Ing. arch. Karol Ďurian

Pracovisko Ružomberok

Š. N. Hýroša 1, 034 01 Ružomberok,
tel: +421 44 24 52 111, fax: +421 44 24 52 855
e-mail: ruzomberok@stonline.sk
vedúca: PhDr. Zuzana Liptayová

Oblasťné reštaurátorské ateliéry Bratislava

Cesta na Červený most 6
814 06 Bratislava
tel: +421 2 204 64 417, tel: +421 2 204 64 418
e-mail: zuzana.tahy@pamiatky.gov.sk
vedúca: Mgr. Zuzana Benčeková
tel: 0903 440 252

Oblasťný reštaurátorský ateliér Levoča

Nová 55, 054 01 Levoča,
tel: +421 53 24 53 111, tel: +421 53 24 51 855
e-mail: ora.levoca@pamiatky.gov.sk
vedúci: Ing. Ivan Tkáč
tel: 0903 603 731

